

Bruxelles, 9 octombrie 2023
(OR. en)

13517/23

SOC 647
ANTIDISCRIM 168
GENDER 187
JAI 1231
FREMP 265
COHOM 195
EDUC 374

REZULTATUL LUCRĂRILOR

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Delegațiile
Nr. doc. ant.:	13167/23
Subiect:	Concluziile Consiliului privind măsuri care să asigure accesul egal al romilor la locuințe adecvate și desegregate și care să abordeze problema așezărilor segregate

În anexă, se pun la dispoziția delegațiilor Concluziile Consiliului privind subiectul sus-menționat, aprobate de Consiliul EPSCO în cadrul reuniunii sale desfășurate la 9 octombrie 2023.

Măsuri care să asigure accesul egal al romilor¹ la locuințe adecvate și desegregate și care să abordeze problema așezărilor segregate²

Concluziile Consiliului

REAMINTIND CĂ:

1. În conformitate cu articolul 10 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea caută să combată orice discriminare pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală.
2. Potrivit articolului 21 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, se interzice discriminarea de orice fel bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală.

REAMINTIND:

3. Directiva 2000/43/CE a Consiliului, care stabilește un cadru pentru combaterea discriminării pe baza rasei sau originii etnice pentru a asigura egalitatea de tratament în UE în domeniul ocupării forței de muncă, al educației, al protecției sociale (inclusiv în domeniul securității sociale și al îngrijirilor de sănătate), al avantajelor sociale și al accesului la bunuri și servicii și al furnizării acestora, inclusiv în ceea ce privește locuințele.

¹ Recunoscând diversitatea existentă în rândul romilor, termenul „rom” este utilizat ca termen generic pentru a face referire la o serie de grupuri diferite de origine romă, ca de exemplu romi, sinti, kale, țigani, romanichel și băieși/rudari. Termenul desemnează și grupuri cum ar fi așcalii, egiptenii, grupuri din est (inclusiv dom, lom, rom și abdal), dar și populații nomade, inclusiv grupul etnic *travellers*, ienișii sau cei desemnați sub denumirea administrativă „gens du voyage”, precum și persoane care se identifică drept țigani, fără a nega caracteristicile specifice ale respectivelor grupuri.

² În sensul prezentelor concluzii ale Consiliului, „așezări segregate” sunt bidonville-uri și așezări formate din locuințe inadecvate având un caracter informal și stabil, izolate din punct de vedere fizic, funcțional și/sau social, în care condițiile obiective legate de cazare, sărăcie și accesul la drepturi și la servicii publice sunt semnificativ mai proaste în comparație cu restul populației.

4. Decizia-cadru 2008/913/JAI a Consiliului privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal³, care prevede că rasismul și xenofobia sunt încălcări directe ale principiilor libertății, democrației, ale respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale și ale statului de drept, principii pe care se întemeiază Uniunea Europeană și care sunt comune statelor membre.
5. Directiva 2020/2184 a Parlamentului European și a Consiliului privind calitatea apei destinate consumului uman, care prevede că toate statele membre au obligația să ia măsurile necesare pentru a îmbunătăți sau a menține accesul întregii populații, în special al grupurilor vulnerabile și marginalizate, la apa destinată consumului uman.
6. În Recomandarea sa privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor (2021), Consiliul a îndemnat statele membre să își intensifice eforturile de îmbunătățire a integrării sociale și economice a romilor.
7. Pilonul european al drepturilor sociale și Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale, prezentate de Comisie. În mod specific, principiul 19 al Pilonului se referă la locuințe și la asistența pentru persoanele fără adăpost și prevede că trebuie asigurat accesul la locuințe sociale sau la o asistență pentru locuințe de bună calitate pentru persoanele aflate într-o situație dificilă; că persoanele vulnerabile au dreptul la asistență și protecție adecvată împotriva evacuării forțate și că persoanelor fără adăpost trebuie să li se ofere adăpost și servicii adecvate, pentru a promova incluziunea lor socială. Principiul 20 al Pilonului se referă la accesul la servicii esențiale și prevede că orice persoană are dreptul de acces la servicii esențiale de bună calitate, inclusiv la apă, salubritate, energie, transporturi, servicii financiare și comunicații digitale și prevede că pentru persoanele aflate într-o situație dificilă, trebuie să existe un sprijin pentru accesul la aceste servicii.

³ JO L 328, 6.12.2008, p. 55.

8. Rezoluțiile Parlamentului European referitoare la romi⁴; incluzând în special rezoluția acestuia referitoare la situația romilor care trăiesc în așezări în UE (2022).
9. Comunicarea Comisiei intitulată „O Uniune a egalității: Planul de acțiune al UE de combatere a rasismului pentru perioada 2020-2025”.
10. Comunicarea Comisiei intitulată „O Uniune a egalității: Cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor” și, în special, obiectivul său cheie nr. 7: „Sporirea accesului egal efectiv la locuințe desegregate adecvate și la servicii esențiale”.
11. Comunicarea Comisiei intitulată „O Uniune a egalității: Strategia privind egalitatea de gen 2020-2025”, care subliniază că femeile se pot confrunta cu „discriminări [...] bazate pe mai multe caracteristici personale”. Femeile rome, în special, se pot confrunta cu discriminare pe motive de sex, precum și de origine rasială sau etnică.
12. Declarația de la Lisabona privind Platforma europeană pentru combaterea fenomenului lipsei de adăpost, care a fost semnată la 21 iunie 2021 de reprezentanți ai instituțiilor UE, ai statelor membre, ai Comitetului Economic și Social European, ai Comitetului European al Regiunilor și ai societății civile, și care promovează politici bazate pe o abordare integrată, centrată pe persoane și axată pe locuințe.
13. Cadrul juridic al Consiliului Europei pentru protecția minorităților și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în special în ceea ce privește practica vădit discriminatorie a segregării romilor.
14. Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă a Organizației Națiunilor Unite și, în special, obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) 1 („Fără sărăcie”), 10 („Reducerea inegalităților”) și 11 („Orașe și comunități durabile”).

⁴ JO C 199 E, 7.7.2012, p. 112; JO C 468, 15.12.2016, p. 36; JO C 449, 23.12.2020, p. 2 și JO C 385, 22.9.2021, p. 104.

RECUNOSCÂND CĂ:

15. Sărăcia și excluziunea socială, precum și alți factori, cum ar fi lipsa unor măsuri de politică sau a unor investiții semnificative, disponibilitatea limitată și calitatea slabă a locuințelor sociale, discriminarea pe piața locuințelor și segregarea, au determinat ca decalajul în ceea ce privește accesul la locuințe între grupurile aflate în situații vulnerabile, inclusiv romii, și restul populației dintr-o serie de state membre să rămână practic neschimbat în ultimii ani.
16. Potrivit cercetărilor recente efectuate de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), care s-au concentrat asupra a zece țări europene, 52 % din gospodăriile rome se confruntă cu privațiuni în materie de locuințe, comparativ cu 17 % din restul populației UE. Un procent de 82 % dintre romi trăiește în gospodării supraaglomerate, iar 22 % dintre aceștia trăiesc în locuințe fără apă curentă, comparativ cu 1,5 % din populația generală. Un procent de 24 % s-a confruntat cu discriminarea împotriva romilor atunci când căutau o locuință⁵. Un sondaj anterior realizat de FRA în alte șase state membre în 2019⁶ a arătat un tipar similar de discrepanță în ceea ce privește privațiunile în materie de locuințe cu care se confruntă romii și persoanele de altă etnie.
17. Datele sunt compilate în contexte naționale, în concordanță cu cerințele constituționale și legislative naționale, precum și cu considerentele politice și etice, în scopul analizării politicilor publice care vizează combaterea multiplelor forme de discriminare și a altor aspecte care afectează populația romă, inclusiv excluziunea în materie de locuințe. Cu toate acestea, astfel de date, nu sunt întotdeauna suficient de bine definite și nu reflectă întotdeauna pe deplin situația actuală de pe teren din diferitele state membre.

⁵ FRA, *Romii din 10 țări europene* (2022). (Raportul se referă la următoarele state membre: Bulgaria, Croația, Cehia, Grecia, Ungaria, Italia, Portugalia, România, Slovacia și Spania.)

⁶ FRA, [*Romii și travellers din șase țări* \(2020\)](#). (Raportul se referă la următoarele state membre: Belgia, Franța, Irlanda, Țările de Jos și Suedia, precum și fostul stat membru Regatul Unit.)

18. Valorile UE pot prevala numai într-o societate care respectă diversitatea, pluralismul, nediscriminarea, toleranța, justiția, solidaritatea și egalitatea de gen, iar statele membre ar trebui să garanteze aceste valori pentru toate persoanele, inclusiv pentru romi.
19. Participarea și incluziunea deplină și activă a romilor în societate și măsurile de combatere a discriminării ușurează în mod semnificativ provocările legate de situația lor în materie de locuințe, inclusiv problemele care decurg din prejudecățile din partea restului populației. Asigurarea accesului egal și efectiv la locuri de muncă și la servicii universale precum educația și formarea, protecția socială și îngrijirile de sănătate reprezintă o prioritate-cheie în acest sens.
20. „Atitudinile antirome” reprezintă o formă de rasism neobișnuit de prevalentă, care își are originea în modul în care societatea majoritară privește și tratează persoanele considerate ca fiind „țigani” într-un proces de „diferențiere” istorică, care se bazează pe stereotipuri și atitudini negative, care uneori pot fi neintenționate sau neconștientizate. Toate statele membre ale Uniunii Europene au recunoscut atitudinile antirome ca fiind un obstacol în calea incluziunii și, prin urmare, importanța combaterii acestora⁷.
21. Formele multiple de discriminare exacerbează atitudinile antirome, ceea ce înseamnă că o persoană poate fi discriminată pe motive de rasă sau origine etnică și, simultan, pe motive de sex, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală.
22. Segregarea comunităților de romi este uneori exacerbată de fenomenul cunoscut sub numele de „gentrificare”, care poate cauza mutarea persoanelor și a familiilor cu venituri mici din zonele în care crește semnificativ valoarea bunurilor imobile.

⁷ Recomandarea Consiliului privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor (2021), punctul 2.

AVÂND ÎN VEDERE CĂ:

23. Mai mulți romi au dificultăți în ceea ce privește accesul la locuințe adecvate, din motive precum vulnerabilitatea socială și economică sau discriminarea în materie de acces la locuințe, ceea ce îi constrânge pe mulți membri ai acestei comunități să trăiască în locuințe inadecvate, în așezări segregate. Calitatea locuințelor are un impact direct semnificativ asupra condițiilor de viață, a șanselor în viață, a accesului la educație și a egalității generale de șanse pentru romi, în special pentru copii. Accesul egal la locuințe adecvate este o condiție prealabilă pentru exercitarea deplină a drepturilor fundamentale, precum și pentru o viață demnă. La punerea în aplicare a politicilor privind locuințele pentru romi, trebuie respectat cadrul relevant privind drepturile omului.
24. Obstacolele pe care romii le întâlnesc atunci când doresc să aibă acces la locuințe adecvate consolidează cercul vicios al sărăciei intergeneraționale și al încălcărilor drepturilor omului. Acest lucru limitează speranța de viață și împiedică coeziunea socială.
25. În pofida instrumentelor politice, financiare și juridice existente și a eforturilor depuse deja pentru a combate inegalitatea și privațiunile în materie de locuințe cu care se confruntă romii, inegalitățile în ceea ce privește accesul romilor la locuințe persistă încă în mai multe state membre. Prin urmare, este important să se remedieze aceste inegalități și să se asigure accesul comunităților rome la locuințe adecvate.
26. Instrumentele financiare ale UE, împreună cu sursele de finanțare naționale, regionale și locale, ar trebui utilizate în mod corespunzător pentru a îmbunătăți condițiile de locuit și pentru a sprijini eradicarea segregării în materie de locuințe cauzate de discriminare sau sărăcie și a excluziunii sociale în Uniunea Europeană. Pentru a atinge aceste obiective, este important să se inițieze și să se pună în aplicare programe axate pe abordarea problemei locuințelor inadecvate și pe alte provocări sociale și economice cu care se confruntă romii.
27. Obținerea unor rezultate eficace necesită o cooperare strânsă între diferitele părți interesate, fiecare contribuind cu expertiză în domeniul lor de competență, în special la nivel local, după caz.

28. Este important să se asigure consultarea și implicarea membrilor comunităților rome și a societății civile prorome în conceperea și punerea în aplicare a tuturor politicilor care urmăresc în mod specific combaterea segregării în materie de locuințe și a discriminării romilor.
29. Cooperarea transnațională și învățarea reciprocă sunt esențiale pentru procesul de eradicare a segregării în materie de locuințe a romilor, inclusiv pentru a îmbunătăți condițiile de locuit pentru romii nomazi din statele membre în care există aceste comunități, precum și pentru romii mobili din UE care acceptă oportunități de angajare sezoniere sau pe termen scurt.
30. Prezentele concluzii se bazează pe lucrările și pe angajamentele politice anterioare ale Consiliului European, ale Consiliului, ale Parlamentului European și ale Comisiei, precum și pe activitatea altor părți interesate relevante, inclusiv pe documentele enumerate în anexă.

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE

INVITĂ STATELE MEMBRE, în conformitate cu competențele și circumstanțele lor naționale:

31. În conformitate cu strategiile lor naționale respective privind romii, să ia măsuri concrete pentru a îmbunătăți situația în materie de locuințe a romilor și pentru a eradica segregarea în materie de locuințe, acolo unde există așezări segregate ale romilor. În acest scop, sunt disponibile diverse instrumente financiare, inclusiv FSE+, FEDR și programe de dezvoltare rurală la nivel național și regional, precum și instrumente și inițiative din cadrul NextGenerationEU și InvestEU. Este important să se asigure complementaritatea efectivă în utilizarea diferitelor surse de finanțare.

32. Să aloce resurse financiare adecvate pentru a institui, a menține sau a îmbunătăți infrastructura, după necesități, din cartierele dezavantajate în ceea ce privește servicii esențiale cum ar fi transporturile, apa și salubritatea, sistemele de canalizare, rețelele digitale și accesul la servicii publice și private precum colectarea de deșeuri, centre medicale, școli, iluminat, electricitate, gaze și rețele de comunicații, inclusiv conexiuni la telefon și la internet, ținând seama totodată de utilizarea tehnologiilor inovative, digitale și verzi. Toate intervențiile ar trebui să fie însoțite de măsuri active de desegregare.
33. În cazul în care romii se confruntă cu dificultăți atunci când urmăresc să beneficieze de politicile universale în materie de locuințe, să pună în aplicare inițiative în materie de locuințe pentru comunitățile de romi vulnerabile și pentru alte comunități vulnerabile și să includă garanții și criterii de incluziune în cadrul strategiilor naționale de incluziune a romilor.
34. Să ofere informații și formare privind egalitatea de tratament și combaterea atitudinilor antirome și a discriminării, informații și formare destinate personalului relevant din domeniul serviciilor locative și din alte sectoare, cum ar fi serviciile sociale, educația, ocuparea forței de muncă și serviciile de sănătate, precum și din administrațiile locale.
35. Să asigure participarea la procesele decizionale a familiilor care trăiesc în așezări defavorizate. Să desfășoare această activitate în cooperare strânsă cu societatea civilă romă europeană și asigurând totodată participarea romilor la procesul decizional la toate nivelurile administrative și guvernamentale, pe baza egalității de tratament, acordând o atenție deosebită importanței implicării tinerilor romi și a femeilor rome în procesul de elaborare a politicilor.
36. Să identifice resursele financiare disponibile la nivelul UE, la nivel național, regional și local pentru a sprijini eradicarea segregării în materie de locuințe care îi afectează pe romi.

INVITĂ COMISIA ȘI STATELE MEMBRE, în strânsă cooperare și conform competențelor respective ale acestora și circumstanțelor naționale:

37. Să utilizeze în continuare portofoliul de indicatori din Cadrul strategic al UE privind romii⁸ și să urmărească îndeplinirea obiectivelor la nivelul UE stabilite în cadru, inclusiv, după caz, a obiectivelor cantitative și/sau calitative din cadrele lor strategice naționale privind romii. Indicatorii pot fi defalcați, printre altele, în funcție de sex, vârstă și dependență sau de statutul de handicapat, și pot fi definiți împreună cu actori relevanți, inclusiv reprezentanții romilor, pentru a contribui la monitorizarea sistematică a punerii în aplicare a cadrelor strategice naționale privind romii și la eradicarea segregării în materie de locuințe care afectează romii.
38. Să sprijine și să capaciteze societatea civilă romă în ceea ce privește accesul la resursele financiare naționale, regionale, locale și ale UE în condiții de egalitate cu alte părți interesate, astfel încât să își consolideze structurile de reprezentare, precum și capacitatea de a fi implicată activ în procesele decizionale, în condiții de egalitate de tratament, acordând o atenție deosebită importanței implicării tinerilor romi și a femeilor rome în procesul de elaborare a politicilor.
39. Să asigure, în conformitate cu normele aplicabile, monitorizarea eficace a programelor de cheltuieli și a instrumentelor care vizează promovarea desegregării comunităților rome.
40. Să sprijine funcționarea eficace a punctelor naționale de contact pentru romi și a implicării acestora în procesul de elaborare a politicilor la toate nivelurile, inclusiv în ceea ce privește locuințele.

⁸ A se vedea Recomandarea Consiliului privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor (2021), punctul 38 și Comunicarea Comisiei intitulată „O Uniune a egalității: Cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor”(2020), anexa 2.

INVITĂ COMISIA:

41. Să sprijine statele membre în eforturile lor de a combate problema segregării în materie de locuințe și a privațiunilor, acolo unde ele există, în conformitate cu Recomandarea Consiliului privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor (2021) și, după caz, să ia în considerare „Rezoluția Parlamentului European referitoare la situația romilor care trăiesc în așezări în UE”, precum și Cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor pentru perioada 2020-2030, inclusiv prin luarea în considerare și sprijinirea în mod corespunzător a executării fondurilor UE investite în locuințe și infrastructură.
42. Să promoveze acțiuni concrete pentru a garanta accesul efectiv și real al romilor la locuințe ne-segregate, adoptând o abordare care să recunoască faptul că o persoană poate fi discriminată pe motive de rasă sau origine etnică și simultan pe motive de sex, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală și acordând o atenție deosebită tinerilor și copiilor, precum și victimelor oricărei forme de violență împotriva femeilor și ale traficului de persoane.
43. Să încurajeze cooperarea transnațională și schimbul de bune practici între statele membre.

Documente de referință

1. Consiliul European

Concluziile Consiliului European (23-24 iunie 2014), EUCO 23/1/11 REV 1, p. 13

2. Legislația UE

Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică (JO L 180, 19.7.2000, p. 22)

Directiva 2020/2184 a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2020 privind calitatea apei destinate consumului uman (JO L 435, 23.12.2020, p. 1)

Decizia-cadru 2008/913/JAI a Consiliului din 28 noiembrie 2008 privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal. (JO L 328, 6.12.2008, p. 55.)

3. Consiliul

Recomandarea privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor (JO C 93, 19.3.2021, p. 1)

4. Comisia

Comunicarea „O Uniune a egalității: Cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor”, [COM(2020) 620 final]

Anexa II la această comunicare a Comisiei adresată Parlamentului European și Consiliului – „Portofoliul de indicatori”

Comunicarea „O Uniune a egalității: Strategia privind egalitatea de gen 2020-2025” (6678/20)

5. Parlamentul European

Rezoluția Parlamentului European din 5 octombrie 2022 referitoare la situația romilor care trăiesc în așezări în UE (2022/2662(RSP))

6. Comitetul Regiunilor

Avizul Comitetului Regiunilor: O Uniune a egalității: Cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor, 2021

7. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA)

Romii din zece țări europene, 2022.

Romii și travellers din șase țări, 2020.

8. Altele

Declarația de la Lisabona privind Platforma europeană pentru combaterea fenomenului lipsei de adăpost (21 iunie 2021)

CAUZA ORȘUȘ ȘI ALȚII/CROAȚIA. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)

Raport final al dlui Alvaro Gil-Robles privind situația în materie de drepturi ale omului pentru romi, sinti și *travellers* în Europa (15 februarie 2006)

Articolul 26 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice

Articolul 1 din Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială

Articolele 28 și 30 din Convenția cu privire la drepturile copilului

Declarația ONU cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice

Articolele 1 și 3 din Convenția din 14 decembrie 1960 privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului

Declarația FEANTSA intitulată „Situația în materie de locuințe a romilor din UE rămâne dificilă”

9. Consiliul Europei

Recomandarea nr. R (2000) 4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind educația copiilor romi/țigani în Europa (adoptată la 3 februarie 2000) și apendicele acesteia

Recomandarea nr. CM/Rec (2009)4 a Comitetului de Miniștri adresată statelor membre privind educația romilor și a *travellers* în Europa (adoptată la 17 iunie 2009)

Recomandarea nr. 1203 (1993) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind țișanii în Europa

Recomandarea nr. 1557 (2002) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind situația juridică a romilor în Europa